

บทที่ 9

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการกล่าวสรุปภาพรวมทั้งหมดของงานวิจัยเกี่ยวกับการวางโครงเรื่องของบริจเฉทเรื่องเล่า จากประสบการณ์และประสบการณ์อ้อมของผู้เล่าภาษาไทยดังนี้

9.1 สรุปผลและอภิปรายผล

9.1.1 องค์ประกอบทักษะในเรื่องเล่าประสบการณ์ตรงและประสบการณ์อ้อม

จากสมมุติฐานข้อที่ 1 คือทักษะของผู้เล่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ โดยจะพบจากประสบการณ์ตรงมากกว่าประสบการณ์อ้อม ผู้วิจัยพบว่าผลที่ออกมาเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ ผู้เล่าจะแสดงทักษะในเรื่องเล่าที่เป็นประสบการณ์ตรงมากกว่าประสบการณ์อ้อม เนื่องจากเรื่องเล่าประสบการณ์ตรงทั้งในส่วนของเรื่องเล่าประสบการณ์ที่ประทับใจ และเรื่องเล่าประวัติส่วนตัวจะถูกเรียบเรียงจากความคิดของผู้เล่าเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เรื่องราวที่ถูกนำมาเล่าจะเป็นการบรรยายเกี่ยวกับความรู้สึก และแสดงความคิดเห็นของผู้เล่าต่อเรื่องราวเหล่านั้น ทักษะจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำหน้าที่ในการดำเนินเนื้อเรื่อง ต่างจากเรื่องเล่าประสบการณ์อ้อมที่ส่วนใหญ่เป็นการเล่าตามโครงเรื่องเดิม โดยการเปรียบเทียบสามารถดูได้จากตัวอย่างการวางโครงเรื่องในภาคผนวก

ในเรื่องเล่าประสบการณ์อ้อมผู้เล่าจะแสดงทักษะต่อเมื่อผู้เล่ามีความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเรื่องที่น่ามาเล่าเป็นพิเศษ ส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงความคิดเห็นต่อตัวละครที่ถือเป็นทักษะเดียวที่ปรากฏอย่างชัดเจนในส่วนของเนื้อเรื่อง โดยทักษะส่วนอื่นๆไม่สามารถอธิบายได้ เนื่องจากเรื่องเล่าประสบการณ์อ้อมทั้ง 2 ประเภทคือ เรื่องเล่านิทาน และเรื่องเล่าภาพยนตร์ ปรากฏทักษะที่ไม่สามารถตัดสินได้ว่าเป็นทักษะของใครระหว่างตัวผู้เล่าและตัวละคร ซึ่งในส่วนของตัวละคร อาจจะโยงไปกับทักษะของผู้เขียนภาพยนตร์ที่แสดงผ่านทางตัวละคร อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การจำแนกทักษะที่ลาบอฟเสนอไว้ก็ไม่สามารถจะอธิบายลักษณะทักษะที่ปรากฏในเรื่องเล่าประสบการณ์อ้อมได้

ดังนั้นจึงเป็นปัญหาสำคัญในการที่จะวิเคราะห์ทัศนคติในเรื่องเล่าประสบการณ์อ้อม โดยเฉพาะ การแสดงทัศนคติของผู้เล่าในเรื่องเล่านิทานเป็นส่วนที่ยากต่อการวิเคราะห์มากที่สุด เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ในการตัดสินที่ได้นำเสนอไปในบทที่ 3 ตามทฤษฎีของลาบอฟไม่ว่าจะเป็นทัศนคติที่อยู่ภายนอกซึ่งก็คือ ความคิดเห็นของตัวผู้เล่า หรือทัศนคติที่ปรากฏในรูปภาษาเช่น การซ้ำคำ การกล่าวเกินจริง หรือการเปรียบเทียบ โดยมีปรากฏทั้งใน 2 รูปแบบ แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่ารูปภาษาที่ใช้ถึงแม้จะเข้าข่ายทัศนคติของเรื่องเล่า แต่ทัศนคติที่ปรากฏก็มีความเชื่อมโยงและกำกวมระหว่าง 3 ส่วนก็คือ ทัศนคติของผู้เล่า ทัศนคติของผู้แต่งนิทาน และทัศนคติของตัวละครหรือสิ่งที่เรียกว่าเสียงพูดของตัวละคร ที่จะปรากฏเฉพาะในเรื่องเล่านิทานเท่านั้น

ผู้วิจัยพบว่าทัศนคติของตัวละครอาจจะมาจากทั้ง 2 ส่วนแรกผสมกัน ไม่สามารถที่จะระบุถึงแหล่งที่มาที่แน่นอนได้ เนื่องจากนิทาน 1 เรื่องอาจถูกถ่ายทอดโดยผู้เขียนมากกว่า 1 คนขึ้นไป ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง สโนไวท์ ที่ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนมากกว่า 10 คนโดยแต่ละคนก็ใช้โครงเรื่องเดียวกัน แต่มีวิธีการถ่ายทอดและคำพูดที่ไม่เหมือนกัน เมื่อเรื่องเล่านิทานมาถึงผู้เล่าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก็อาจจะมีทัศนคติของตนแทรกลงไปอีก ผู้ฟังก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าที่ตัวละครพูดนั้นมาจากทัศนคติของผู้ใด ดังนั้นทั้ง 3 ส่วนนี้จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด ยกเว้นทัศนคติของผู้เล่ากล่าวถึงตัวละคร ที่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นทัศนคติที่มาจากตัวผู้เล่า

นอกจากนี้ถ้ายึดการแสดงความคิดเห็นของผู้เล่าเป็นหลักในการพิจารณาส่วนที่เป็นทัศนคติ ก็จะพบปัญหาอีกก็คือ ในกรณีที่ผู้เล่าแต่งเรื่องขึ้นเองหรือมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อเรื่องจากเดิม ซึ่งไม่สามารถหาแหล่งที่มาได้ ผู้เล่าอาจจะแต่งเรื่องขึ้นเองหรือได้รับฟังเรื่องราวมาก่อนและจึงค่อยนำมาเล่าเช่นใน เรื่องเล่าลูกสามตัว และหมาป่าน้อยหมวกแดง จะพิจารณาให้เรื่องทั้งเรื่องเป็นการแสดงทัศนคติของผู้เล่าหรือไม่ เพราะเรื่องเล่านิทานลักษณะนี้ไม่ใช่การบอกเล่าความเป็นจริง ไม่ดำเนินเรื่องตามต้นฉบับเดิม ซึ่งถ้าจะบอกว่าตัดในส่วนที่ผู้เล่าไม่เล่าตามต้นฉบับเดิมแล้วจะพิจารณาให้เป็นทัศนคติก็ไม่สามารถที่จะกระทำได้ เพราะว่าต้นฉบับนิทานยากที่จะบอกว่าต้นฉบับใดกันแน่ที่เป็นต้นฉบับจริงของนิทานเรื่องนั้น เพราะนิทาน 1 เรื่องอาจจะมีต้นฉบับมากมายนับไม่ถ้วนแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มคนหรือประเทศ เพราะเป็นการแต่งเรื่องตามจินตนาการของผู้เล่า ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

ปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้องค์ประกอบทศนะในเรื่องเล่าประสบการณ์อ้อมเป็นสิ่งที่คลุมเครือไม่สามารถที่จะจำแนกได้ชัดเจน โดยเฉพาะเรื่องเล่านิทาน ผู้วิจัยจึงถือเอาทศนะที่ปรากฏได้อย่างชัดเจนมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาสมมติฐานนี้ ซึ่งทศนะที่ปรากฏอย่างชัดเจนในเรื่องเล่าประสบการณ์อ้อมนอกเหนือจากการเกริ่นนำและการจบเรื่องก็จะมีเพียงทศนะต่อตัวละครเท่านั้น โดยถือเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับทศนะที่ปรากฏในเรื่องเล่าประสบการณ์ตรงที่สามารถพบทศนะปรากฏได้ตลอดทั้งเรื่องเช่น แสดงความเห็นต่อสถานที่ ตัวละคร บอกเล่าความรู้สึกต่างๆ ดังนั้นสมมติฐานข้อที่ 1 จึงเป็นไปตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้

9.1.2 จำนวนและลำดับขององค์ประกอบการวางโครงเรื่อง

จากสมมติฐานข้อที่ 2 คือการวางโครงเรื่องเล่าที่พบมีจำนวนและการเรียงลำดับขององค์ประกอบที่แตกต่างกัน ซึ่งผลที่ได้กลับไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมดในส่วนขององค์ประกอบโครงเรื่อง เนื่องจากพบว่าจำนวนขององค์ประกอบของเรื่องเล่าทั้ง 2 ประเภทมีองค์ประกอบที่ไม่เท่ากันคือเรื่องเล่าประสบการณ์ตรงจะประกอบขึ้นด้วย 5 องค์ประกอบคือ (1) การเกริ่นนำ (2) บริบทตัวละคร สถานที่ และเหตุการณ์ (3) การดำเนินเรื่อง (4) ทศนะ และ (5) การจบเรื่อง ในขณะที่เรื่องเล่าประสบการณ์อ้อมจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบคือ (1) การเกริ่นนำ (2) บริบทตัวละคร สถานที่ และเหตุการณ์ (3) การดำเนินเรื่อง (4) ทศนะ (5) ปมปัญหาและการคลี่คลายเรื่อง และ(6) การจบเรื่อง เนื่องจากการเล่าเรื่องประสบการณ์ตรงส่วนใหญ่เป็นการเล่าเรื่องที่มีการเดินเรื่องอยู่ในระนาบเดียวกันไม่มีการเดินเรื่องไปสู่ปมปัญหาและจุดตึงเครียดเช่น เรื่องเล่าท่องเที่ยว และเรื่องเล่าประวัติ ดังนั้นจึงไม่พบองค์ประกอบที่เป็นการคลี่คลายดังกล่าว ยกเว้นกรณีที่เรื่องเล่าเหล่านั้นมีเหตุการณ์สำคัญที่มีการลำดับเหตุการณ์ไปสู่จุดตึงเครียดเช่น เรื่องเล่าประสบการณ์อุบัติเหตุ องค์ประกอบการคลี่คลายก็ จะถูกเพิ่มเข้ามา ทำให้องค์ประกอบโครงเรื่องทั้ง 4 ประเภทมีจำนวนที่เท่ากัน จากผลดังกล่าวทำให้การตอบสมมติฐานส่วนนี้ได้คำตอบที่ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งเกิดจากความแตกต่างของประสบการณ์แต่ละประเภท ดังนั้นในงานต่อไปจึงควรกำหนดกรอบประเภทของข้อมูลโดยระบุให้ชัดเจนมากกว่านี้

ส่วนการเรียงลำดับขององค์ประกอบก็ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้คือการเรียงลำดับองค์ประกอบของเรื่องเล่า 4 ประเภทมีความแตกต่างกัน เนื่องจากผู้วิจัยพบว่าผู้เล่ามีการเรียงลำดับองค์ประกอบเรื่องเล่าที่เหมือนกันในเรื่องเล่าทั้ง 4 ประเภทคือจะเริ่มเล่าจากการเกริ่นนำ

และดำเนินเรื่องตามเวลา หรือเหตุการณ์พัฒนาไปสู่จุดตึงเครียด ไปสู่การคลี่คลายตามลำดับ จนกระทั่งสู่การจบเรื่อง แต่ก็จะมีลักษณะที่ผู้เล่าบอกการคลี่คลายเหตุการณ์บางอย่างให้แก่ผู้ฟังก่อน แต่ก็จะไม่บอกทั้งหมดว่าเรื่องราวเกิดอะไรขึ้น แต่ถือว่าพบได้น้อยมากคือ พบเพียง 1 เรื่อง จากทั้งหมด 80 เรื่อง ส่วนใหญ่ก็จะเล่าตามเหตุการณ์เดิม หรือบทภาพยนตร์เดิมทั้งสิ้น สาเหตุก็น่าจะมาจากผู้เล่าต้องการที่จะทำให้เรื่องเล่ามีความน่าสนใจ ดังนั้นจึงไม่พบการสลับองค์ประกอบดังกล่าว

แต่ถ้าเปรียบเทียบกับตัวทฤษฎีที่ลาบอฟได้เสนอไว้ก็จะเห็นความแตกต่างอยู่ประการหนึ่ง กล่าวคือ ลาบอฟจะกล่าวว่าการวางตัวละคร และเหตุการณ์ สถานที่ที่จะมาก่อนการดำเนินเรื่อง ซึ่งสามารถใช้ได้กับเรื่องเล่าที่เป็นเรื่องสั้นเท่านั้นคือเป็นการสัมภาษณ์สั้นๆ ให้เล่าบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้น แต่สำหรับเรื่องเล่าที่มีข้อมูลมาก หรือเป็นเรื่องยาว การเรียงลำดับองค์ประกอบลักษณะนี้ของลาบอฟจะไม่สามารถนำมาใช้ได้ เนื่องจากเรื่องเล่าที่มีข้อมูลมากๆ เช่น เรื่องเล่าทั้ง 4 ประเภทที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่า ผู้เล่าจะเพิ่มตัวละคร สถานที่ เหตุการณ์ ตามลำดับสถานที่ และเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเท่านั้น จะไม่กำหนดตัวละครและสถานที่ก่อนการดำเนินเรื่อง

จากที่ได้เสนอข้างต้นจะเห็นได้ว่าข้อมูลเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 คือการแสดงทัศนคติจะปรากฏในเรื่องเล่าประสบการณ์ตรงมากกว่าประสบการณ์อ้อม ซึ่งสมมุติฐานข้อที่ 2 ส่วนแรกแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบจะครบหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่าเรื่องเล่าประสบการณ์ตรงนั้นมีการเรียงลำดับเหตุการณ์ไปสู่จุดตึงเครียดหรือไม่ ถ้าพบก็จะมีองค์ประกอบการคลี่คลายเรื่องเพิ่มขึ้นมา แต่เรื่องเล่าประสบการณ์ท่องเที่ยวและประวัติส่วนใหญ่ก็จะมีองค์ประกอบดังกล่าว ในขณะที่ส่วนที่สองแสดงให้เห็นว่าไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากเรื่องเล่าทั้ง 4 ประเภทมีการเรียงลำดับองค์ประกอบที่เหมือนกัน

9.2 ข้อเสนอแนะ

- 9.2.1 เนื่องจากในงานวิจัยนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ลักษณะการวางโครงเรื่องเรื่องเล่าทั้ง 4 ประเภทจึงไม่มีความแตกต่างกันนัก ดังนั้นถ้ามีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายงานวิจัยก็น่าสนใจมากขึ้น เนื่องจากความแตกต่างของความสามารถทางการใช้ภาษาในแต่ละวัย ในวัยเด็กอาจจะนิยมเล่าตอนจบของเรื่อง มากกว่าที่จะเล่าตั้งแต่ต้นจนจบ เป็นต้น

- 9.2.2 การศึกษางานครั้งนี้เป็นการศึกษาเพียงการวางโครงเรื่องผ่านทางองค์ประกอบทั้ง 6 ตามที่ลาบอฟเสนอเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรเลือกศึกษาองค์ประกอบประเภทใดประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของทัศนะผู้เล่าที่ปรากฏในเรื่อง ซึ่งน่าสนใจที่จะทำการศึกษาต่อไป
- 9.2.3 การเชื่อมโยงความในปริศนาเรื่องเล่าก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่น่าสนใจที่จะศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีงานทางด้านนี้ออกมามาก แต่ผู้วิจัยก็ยังมีความเห็นว่าการเชื่อมโยงความของเรื่องเล่ามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากงานด้านอื่น เท่าที่ผู้วิจัยพบเห็นว่าผู้เล่านิยมใช้คำเชื่อมที่คล้ายตามกัน แม้ว่าข้อความนั้นจะขัดแย้งกันก็ตาม